

Why the World Needs Anthropologists? „Designing the Future“

Anna Chejnová, Petra Smutná

Letošní, již šestý ročník konference aplikované antropologie s názvem „Why the world needs anthropologists“ se pod záštitou EASA (European Association of Social Anthropologists) konal 26.–28. října 2018 v Lisabonu v Portugalsku. K hlavnímu tématu letošní konference „Designing the future“ se během prvního dne nevyjadřovali pouze antropologové, ale i široká škála designerů, jako například José Manuel dos Santos s přednáškou „For Human-centric Design“. Z „našich řad“ bychom rády vyzdvihly hlavně přednášku Anny Kirah, která svým přímým přístupem a silným příběhem vyrazila dech většině publika. Její téma „Avoiding the Apocalypse: A Design Anthropological Perspective on Reflected Change“ postihlo nejzávažnější problémy dnešního světa, kterými by se antropologové měli do budoucna zabývat. Díky jejímu zapálenému a motivujícímu projevu nepochybujeme, že se tak stane. Anna Kirah se věnovala negativním aspektům, které ovlivňují antropologickou práci. Jedná se o negativní důsledky antropologické praxe a o oblasti, které byly opomenuty, a nebyla jim doposud věnována příslušná pozornost. Pokud tyto nedostatky napravíme, budeme schopni zachránit lidskost a docílit tak pozitivních změn ve světě. Jako jeden z hlavních problémů vidí Anna Kirah nedostatek interdisciplinární spolupráce. Je nutné si uvědomit, že každá disciplína vidí tu samou problematiku z různých perspektiv a je třeba v praxi disciplíny a jejich přístupy více propojit. Zároveň se Anna Kirah věnovala tématu technologie, zejména sociálním médiím, jakožto prvku, který dospěl do takové fáze, že formuje naše životy, uvažování, vztahy a přístup ke světu. Kvůli technologiím přicházíme o kritické myšlení a schopnost komunikace. Ať chceme nebo nechceme, technologie ovlivňují náš život a připravují nás o naši lidskost. Ve své přednášce se tak Anna Kirah snažila o to, abychom se zamysleli, jak nebezpečné mohou technologie v rukou lidí být a jaké jsou jejich dopady, proti kterým bychom měli bojovat. V této souvislosti hovořila o několika kategoriích – globalizaci, dilematech a polarizaci, které sebou přináší. Dále se věnovala problematice životního prostředí, globálního oteplování, nedostatku, plýtvání a problematice odpadu a plastu ve světě. Dalším velkým problémem je podle Anny Kirah ztráta společenských a rodinných rituálů; ztráta života, ve kterém mají lidé, společnosti, vesnice, města a země své zvyky.

„Nový byt, který jsem si teď pořídila, jsem si kromě ceny vybrala také z toho důvodu, že se nachází v jednom z posledních domů, kde fungují nějaké sousedské rituály. Sousedé se tu dělí o domovní povinnosti, každý týden například umývá schody někdo jiný.“ Ve světě je podle Anny Kirah potřeba pocitu sounáležitosti a komunity. Většinu témat, o kterých hovořila, doplnila Anna Kirah o příklady etnografií, knih, nebo, jak můžeme vidět, příběhů ze svého vlastního života. Její slova, která nám řekla, když jsme jí šly za přednášku osobně poděkovat, mluví za vše: „So let's move on and do something with this world!“

Zbylí přednášející, kteří do prvního dne přispěli svou prezentací, byli Sarah Pink, Rosa Maria Perez, Jamer Hunt, Dan Podjed a Miguel Vale de Almeida. Bud' nás seznámili s tématem svého výzkumu, nebo se ve své úvodní řeči vyjádřili k názvu celé konference. Jamer Hunt, který hovořil o tématu „Anxious Space between Design and Ethnography“, vytýčil antropologii ve své prezentaci prostor mezi porozuměním, výzkumem, odrazem a objevem, podobně jako je tomu u designu. Právě ten úzký prostor, kde se antropologie s designem setkává a mísí, je předmětem jeho řeči. Jsou věci, které vytvořit nemůžeme, jako například výzkum, ale jsou koncepty, o které se můžeme dělit a spolupracovat na nich, a přispět tak k objevení úplně nových konceptů, které neznáme. Jamer Hunt nás podněcuje k mezidisciplinární spolupráci, která může v dnešním světě přinést dosud nepoznané ovoce. Musíme utvářet, experimentovat, podporovat, ale hlavně – musíme začít konat.

Co se týče prvního dne, jistě stojí za zmínku i řeč Miguela Vale de Almeida, profesora antropologie z Lisabonské univerzity, který s Rosou Marií de Perez zahájili konferenci promluvou o tom, proč je antropologická disciplína pro moderní svět tak důležitá. „Co se může zdát jako ohrané prohlášení, je nyní více potřebné než jindy – studium diverzity, kulturní dialogy, snaha udělat z cizího blízké a z blízkého cizí... Schopnost ukázat odlišné způsoby, jak být lidmi společně, a spolu s tím vytýčit různé cesty, jak toho dosáhnout. [...] My jsme ti, kteří ukazují, že ‚další‘ a ‚jiné‘ světy nejsou jen možné, ale jsou skutečně tady a že svět je vytvořen právě z těchto odlišných a menších světů, které se navzájem ovlivňují. My jsme ti, kteří mohou udělat jeden krok před ostatními, a pomocí svých vědomostí o rozmanitosti lidské zkušenosti můžeme přispět k utváření budoucnosti.“ Což byl více než působivý úvod k následujícím prezentacím.

Součástí obou dnů byla i panelová diskuse. Celou konferencí nás provázeli Verónica Reyero a Pavel Borecký, kteří se zároveň podíleli i na organizaci celé akce.

Ve druhém dni se dočkal premiéry nový koncept prezentování nazvaný Pecha-Kucha, který můžeme shrnout pod označení 20×20. Každý z účastníků měl dvacet slidů a na každý slide pouze dvacet vteřin. V tomto omezeném čase musel každý zvládnout představit své perspektivy. Jedná se sice ne o zcela nový koncept, ale aplikování antropologové/žky ho využili na své konferenci poprvé. O svých projektech a perspektivách hovořilo v rámci tohoto formátu celkem šestnáct prezentujících

nejen z Evropy, ale také například z Argentiny či New Yorku. Ze všech prezentujících bychom mohly vyzdvihnout příspěvek Jitske Kramer, která ve svém výstupu kladla důraz na důležitou roli antropologického přístupu ve společné snaze o změny ve světě, a to i v korporátní sféře. Dle Jitske Kramer musíme jako antropologové „využívat naše schopnosti a vědomosti, abychom mohli ovlivnit proces rozhodování a zároveň bychom se mohli podělit o způsob, jak postupujeme“. Máme zkrátka „ostatní naučit dívat se na věci a přemýšlet o nich jako antropologové“. Neměli bychom s organizacemi nebo politiky soupeřit, měli bychom spolupracovat. Společně tak můžeme přes veškerou diverzitu, slovy Jitske Kramer, vytvořit lepší svět. Během odpoledne se pak konalo dohromady třináct workshopů a každý ze zúčastněných si mohl vybrat workshop dle svého uvážení a zájmu. Náš workshop nazvaný „Past, Present and Future Stories“ vedly hostující designérky z Universidade da Madeira: Elisa Bertolotti, Susana Gonzaga a Valentina Vezzani. Účast na něm pro nás byla velmi přínosná, neboť se zde rozebíral vztah mezi designem a antropologií, který se díky účastníkům workshopu z různých oblastí mohl rozebrat z obou zmíněných perspektiv.

Celá konference pro nás byla obrovským přínosem, zkušeností a zážitkem. Díky výše zmíněným přednáškám a workshopu jsme měly možnost si opět uvědomit, jak významnou roli antropologie má, a jakým přínosem pro svět a lidstvo je. Za zmínku určitě stojí i organizace celé akce, od promyšleného programu až po „Tinder pro antropology“, aplikaci Howdy, díky které jsme se mohli všichni již před začátkem konference seznámit.

Už teď se těšíme na příští ročník konference, který nám zase o něco více objasní, proč nás svět tolik potřebuje.

Anna Chejnová

Petra Smutná

smutna.petra@gmail.com

Katedra obecné antropologie

Fakulta humanitních studií

Univerzita Karlova

<https://antropologie.fhs.cuni.cz>